

ŘÍZENÍ

TOPOGRAFICKO-GEODETICKÉHO ZABEZPEČENÍ OPERACÍ

Topograficko-geodetické zabezpečení patří podle čl. 36 služebního předpisu Oper-1-1 Příprava a vedení operací mezi hlavní **druhy zabezpečení bojové činnosti**. Řízení topograficko-geodetického zabezpečení je tudíž jednou z hlavních povinností velitelů a štábů.

Řízení topograficko-geodetického zabezpečení představuje soubor opatření v oblasti plánování, organizování i operativního řízení během přípravy každé bojové činnosti i v jejím průběhu.

Cílem topograficko-geodetického zabezpečení je zajistit úspěšnou činnost velitelů, štábů i vojsk v boji i mimo boj přípravou, zpracováním a dodáním geodetických, fotogrammetrických¹⁾ a kartografických podkladů a podkladů pro geodetické vyhodnocení válčiště. Tyto podklady slouží velitelům a štábům pro řízení bojové činnosti, počínaje přípravou rozhodnutí v etapě plánování a konče vydáním bojových nařízení a rozkazů v etapě operativního řízení. Vojskům pak slouží při vedení bojové činnosti zejména pro topograficko-geodetické připojení prvků bojových sestav, pro orientaci v terénu, k udávání cílů a k plnění jiných úkolů při přípravě a řízení palby.

Topograficko-geodetické zabezpečení vševojskové armády obsahuje:

- zpracování a vydání topografických a speciálních map, jejich doplňování a zásobování vojsk nimi;
- rozvíjení státních geodetických sítí, geodetických sítí a orientačních sítí speciálního určení v prostorech bojového rozmístění raketového vojska a dělostřelectva, radiotechnického průzkumu, letectva a vojsk protivzdušné obrany;
- zpracování a vydávání průzkumových map, fotografických a jiných grafických dokumentů s údaji o nepříteli a terénu;

¹⁾ Fotogrammetrické podklady jsou uváděny zvlášť, poněvadž fotogrammetrie se díky svému technickému rozvoji stále více vyděluje z geodézie, kam historicky patří.

— topograficko-geodetické připojení prvků bojové sestavy raketového vojska a dělostřelectva, radiotechnického průzkumu a jiných prostředků druhů vojsk;

— gravimetrické a magnetometrické měření;

— topografický průzkum ke zjišťování nových údajů o terénu a o topografické službě nepříteli;

— zjišťování a příprava topografických údajů, které vojska potřebují k orientaci v terénu a k udávání cílů;

— řízení topografické přípravy jako předmětu bojové a politické přípravy vojsk, resp. velitelské přípravy velitelů a štábů.

Nejsložitější z těchto úkolů topograficko-geodetického zabezpečení plní samozřejmě orgány, útvary a jednotky topografické služby Československé lidové armády, dále pak topograficko-geodetické, případně fotogrammetrické jednotky druhů vojsk, především raketového vojska a dělostřelectva. Kromě nich se na plnění některých úkolů podílejí i zpravodajské (průzkumné) orgány, útvary a jednotky, letectvo, ženijní vojsko. U štábů, útvarů a jednotek, kde nejsou orgány topografické služby, řídí topograficko-geodetické zabezpečení v potřebném rozsahu velitelé (náčelníci).

Četnost a různorodost sil a prostředků na straně jedné a jednotlívý moment společného cíle topograficko-geodetického zabezpečení — zajistit úspěšnou činnost všech velitelů, štábů i vojsk v boji i mimo boj — na straně druhé vyžadují jednotné, účelně usměrňované a pevné řízení z jednoho místa, jednou osobou. Tuto funkci může splnit v armádních operacích jen náčelník štábu armády.

Jestliže ponecháme řízení topograficko-geodetického zabezpečení v armádních operacích volný, živelný průběh, bude úspěch záviset pouze na iniciativě, aktivitě nebo jen dobré vůli náčelníka topografické služby armády a náčelníků oddělení, druhů vojsk, pokud se na topograficko-geodetickém zabezpečení podílejí. Živelností nikdy nedosáhneme optimálního využití všech sil a prostředků v daném čase tak, abychom zabezpečili úspěšné splnění cíle armádní operace.

Proces řízení topograficko-geodetického zabezpečení armádní operace zahrnuje etapu plánování, etapu organizování a etapu operativního řízení. Já se zaměřím na etapu plánování, která je náročnější a vytváří předpoklad pro úspěch celého procesu řízení topograficko-geodetického zabezpečení. Řídícím orgánem topograficko-geodetického zabezpečení — stejně jako všech ostatních hlavních druhů zabezpečení bojové činnosti (a nejen bojové, nýbrž i činnosti mimo boj) — je náčelník štábu armády. Odpovědným orgánem topograficko-geodetického zabezpečení je náčelník topografické služby armády.

Plánování topograficko-geodetického zabezpečení

Etapa plánování topograficko-geodetického zabezpečení armádní operace obsahuje:

— ujasnění úkolu a zhodnocení situace z hlediska topograficko-geodetického zabezpečení;

— zpracování plánu topograficko-geodetického zabezpečení armádní operace.

Do etapy plánování patří i součinnost mezi jednotlivými odděleními štábu armády, pokud se podílejí na topograficko-geodetickém zabezpečení operace.

Tato součinnost probíhá obvykle během ujasňování úkolu a hodnocení situace, tj. v rámci přípravy návrhů náčelníků druhů vojsk (náčelníků oddělení) velitele armády, případně náčelníku štábu a upřesňuje se před zpracováním plánů, tj. po vyhlášení rozhodnutí velitele armády. Z těchto důvodů (z dvojího časového zařazení této součinnosti) se domnívám, že není účelné ji uvádět jako zvláštní, samostatné opatření v etapě plánování.

Plánování topograficko-geodetického zabezpečení armádní operace může začít po příchodu operační směrnice velitele fronty a odborných směrnic příslušných náčelníků, jakmile je vyhlášen zámysl (předběžné rozhodnutí) velitele armády.

Náčelník štábu armády má být schopen — na základě těchto dokumentů vlastního prvotního, zběžného ujasnění úkolu a zhodnocení situace — vydat náčelníku topografické služby armády co nejdříve **pokyny pro topograficko-geodetické zabezpečení**. V těchto pokynech je vhodné uvést hlavní otázky, které má náčelník topografické služby řešit s náčelníky oddělení a na které má zodpovědět ve svém návrhu na řešení topograficko-geodetickým zabezpečením a kdy návrh přednést.

Možný obsah pokynů náčelníka štábu armády pro topograficko-geodetické zabezpečení armádní operace:

- pásma (prostory) zabezpečení vojsk topografickými mapami s důrazem na raketové vojsko, vševojskové divize 2. sledu armády a vzdušný výsadek;

- topograficko-geodetická příprava raketových svazků a útvarů, zúčastňujících se prvního jaderného úderu, resp. protipřípravy;

- požadavky na vzdušné fotografování;

- vytvoření spojených geodetických skupin — případně spojené fotogrametrické skupiny;

- zpracování speciálních, průzkumných map a fotografických dokumentů, potřebných pro zabezpečení hlavních, stěžejních úkolů armádní operace, např. průlom připravené obrany, přechody vodních překážek, vysazení vzdušných výsadeků, zasazení 2. sledů, resp. protipříprava, protiúder;

- zpracování fotografických dokumentů z úseků zničených účinky jaderných úderů;

- rozsah a doba přednesení návrhu náčelníka topografické služby na řešení topograficko-geodetického zabezpečení.

Nyní přikročím k **ujasnění úkolu a zhodnocení situace z hlediska topograficko-geodetického zabezpečení** ve štábu armády.

Podklady pro ujasnění úkolu a zhodnocení situace tvoří: stav topograficko-geodetického zabezpečení pásma armády, úkol armády a zámysl velitele armády, situace a úkoly vševojskových divizí, raketového vojska a dělostřelectva, letectva a vojska protivzdušné obrany a útvarů a jednotek radiotechnického průzkumu (pokud potřebují i jiné topograficko-geodetické zabezpečení situace, úkoly a možnosti sil a prostředků pro topograficko-geodetické zabezpečení).

Tyto podklady jsou jednak obsahem uvedených dokumentů a aktů (vyhlášení zámyslu, vydání pokynů), jednak vycházejí ze znalostí situace štábem armády a z informace (hlášení) podřízených.

Je zcela nesprávné, jestliže ujasňuje úkol a zhodnotí situaci z hlediska topograficko-geodetického zabezpečení jen náčelník topografické služby armády a nanejvýš ještě náčelník dělostřeleckého průzkumu. Sám náčelník štábu

armády musí mít při ujasňování úkolu a hodnocení situace na zřeteli i hlediska topograficko-geodetického zabezpečení, nemluvě ani o náčelníku operačního oddělení a o jiných náčelnících oddělení, jak uvedu dále. Dokonce i velitel armády by měl při svém ujasnění úkolu a hodnocení situace brát některé otázky v úvahu, pokud by mohly ovlivnit splnění úkolu armády.

Stav topograficko-geodetického zabezpečení nejen pásma armády, nýbrž celého zájmového prostoru na Středoevropském válečném (pražsko-sárský a příalpský směr) již v míru musí znát kromě příslušníků topografického oddělení i příslušníci oddělení raketového vojska a dělostřelectva armády a v potřebném rozsahu i příslušníci operačního oddělení a v hlavních rysech i náčelník štábu a velitel armády. Patří to k nezbytným znalostem válečnických.

Znalost úkolu armády a zámyslu velitele armády, stejně tak i znalost situace a úkolů zejména vševojskových divízi a raketového vojska a dělostřelectva — vedle ostatních vojsk — je základním předpokladem, aby ujasnění úkolu a zhodnocení situace mohlo probíhat ve zcela konkrétních podmínkách, neformálně, bez jakékoliv šablony a cílevědomě. Tyto úkoly a současně s tím i požadavky na jejich topograficko-geodetické zabezpečení a možný způsob jejich realizace vyplynou v součinnosti mezi jednotlivými odděleními štábu armády. Příslušná oddělení se musí snažit najít si i v případě časové tísně čas k tomu, aby si s náčelníkem topografické služby navzájem upřesnili potřebné otázky, stanovené jak v pokynech náčelníka štábu, tak i ostatní, které jsou uvedeny v metodice štábu nebo vyplynou z iniciativy jedné či druhé zúčastněné strany.

Náčelník topografické služby s operačním oddělením upřesní zejména pásma (prostory) zabezpečení topografickými mapami, lhůty a způsoby dodání, dále prostory a druhy speciálních map, průzkumových map, fotografických a jiných grafických dokumentů o nepříteli a terénu, lhůty, náklady a způsoby dodání a konečně i prostory rozmístění, osy a způsoby přemístění útvarů topografické služby armády.

Se zpravodajským oddělením upřesní zejména požadavky na vzdušné fotografování (prostory, lhůty a další požadavky na snímkové materiály pro kartografické a fotogrammetrické zpracování), dále prostory zpracování průzkumových map a fotografických dokumentů o nepříteli a terénu a způsob předávání průzkumových podkladů pro jejich zpracování, případné požadavky na topograficko-geodetické připojení prvků bojové sestavy jednotek radiotechnického průzkumu a konečně i potřebu a možnosti vytvoření spojené fotogrammetrické skupiny, její složení, úkoly a údobí, na které bude vytvořena. Spojenou fotogrammetrickou skupinu mohou vytvořit fotografické a fotogrammetrické jednotky topografické služby, raketového vojska a dělostřelectva, letecká a specialisté — vyhodnocovatelé zpravodajského oddělení či průzkumných útvarů a jednotek.

S oddělením raketového vojska a dělostřelectva upřesní především přidělení topograficko-geodetických jednotek topografické služby raketovému vojsku a dělostřelectvu armády nebo úkoly, které budou tyto jednotky plnit ve prospěch raketového vojska a dělostřelectva, pokud by nebyly přiděleny (např. prostory, lhůty a pořadí vytváření geodetických sítí, požadavky na jejich hustotu a přesnost apod.), způsoby předávání výsledků prací a způsob součinnosti na nižších stupních. Dále upřesní potřebu a možnosti vytvoření spojených geodetických skupin, jejich složení, úkoly a údobí, na které budou vytvořeny. Konečně i prostory a druhy speciálních průzkumových map a fotografických dokumentů, lhůty, náklady a způsob dodání raketovému vojsku a dělostře-

lectvu. K zajištění součinnosti na nižších stupních je třeba upřesnit i velitelská stanoviště brigády operačně taktických raket a topograficko-geodetických jednotek topografické služby, osy přemístění a způsob součinnosti a spojení.

S leteckou operační skupinou letecké armády upřesní zejména způsoby vzdušného fotografování a dodávání snímkového materiálu, způsoby vyhodnocování leteckých snímků, případně činnost spojené fotogrammetrické skupiny. Dále upřesní i případné požadavky na topograficko-geodetické připojení prvků bojové sestavy radiotechnických prostředků.

S ženijním oddělením upřesní zejména prostory a druhy speciálních map a fotografických dokumentů, nutných k zabezpečení přechodů vodních překážek, k přípravě komunikací a způsob předávání ženijních podkladů pro jejich zpracování i pro opravování a doplňování topografických a v míru připravených speciálních map.

Obdobně řeší ve vzájemné součinnosti i případné požadavky ostatních oddělení (náčelníků druhů vojsk, speciálních vojsk event. i služeb) na topograficko-geodetické zabezpečení, pokud se vymykají z běžného zásobování topografickými mapami, které se řídí již v míru stanovenými zásadami a normami.

Součinnost se štábem týlu armády kromě běžných otázek týlového zabezpečení útvarů topografické služby zaměříme na zajištění plynulé činnosti armádního topografického skladu a jeho funkce v armádní operaci.

Lhůty a časové možnosti pro splnění jednotlivých úkolů topograficko-geodetického zabezpečení musí vycházet při přípravě armádních operací samozřejmě ze lhůt stanovených velitelem armády, resp. náčelníkem štábu a z reálných potřeb uživatelů. Není nic platné perfektní a přesné splnění jakéhokoliv úkolu v oblasti topograficko-geodetického zabezpečení, je-li úkol ukončen v době, kdy to již velitelé, štáby či vojska nepotřebují. V průběhu operací je právě reálná potřeba uživatelů tím limitujícím činitelem, jemuž musíme podříditi i kvalitu a přesnost splnění konkrétního úkolu.

Situace, úkoly a možnosti sil a prostředků pro topograficko-geodetické zabezpečení musí být všem velitelům a náčelníkům vždy známy a navzájem si je upřesní v součinnosti mezi odděleními štábu armády.

Náčelník topografické služby armády přednese své závěry z ujasnění úkolu a zhodnocení situace z hlediska topograficko-geodetického zabezpečení ve stanovené době náčelníku štábu armády (někdy i veliteli armády) jako návrh na řešení topograficko-geodetického zabezpečení armádní operace.

Přijatý návrh, popř. upřesněný a doplněný náčelníkem štábu armády, tvoří **rozhodnutí pro plánování topograficko-geodetického zabezpečení.**

Na základě závěrů z ujasnění úkolu a zhodnocení situace a rozhodnutí náčelníka štábu zpracovává plán **topograficko-geodetického zabezpečení armádní operace.** V této době bude samozřejmě již známo i rozhodnutí velitele armády. Plán topograficko-geodetického zabezpečení armádní operace zpracovává podle čl. 37 služebního předpisu Topo-1-2 Topografické zabezpečení bojové činnosti vojsk, náčelník topografické služby armády. V něm zahrne všechna opatření, spojená s geodetickým, kartograficko-reprodukčním a fotogrammetrickým zabezpečením operace. Plán musí být přesným odrazem všech úkolů, upřesněných v součinnosti mezi odděleními štábu armády. Velmi důležité je zejména jeho sladění s plánem topograficko-geodetické přípravy raketového vojska a dělostřelectva armády.

Plán topograficko-geodetického zabezpečení armádní operace upřesňuje s náčelníkem operačního oddělení. Schvaluje jej náčelník štábu armády. Toto ustanovení předpisu nelze brát formálně, neboť jeho splnění má zaručit podřízenost tohoto plánu armádní operace a zároveň i jednotu s ním.

Organizace topograficko-geodetického zabezpečení

Etapa organizuje topograficko-geodetického zabezpečení armádní operace obsahuje **vydání bojových nařízení (rozkazů)** na podkladě zpracovaného a schváleného plánu topograficko-geodetického zabezpečení a příslušných plánů jednotlivých oddělení (náčelníků druhů vojsk a speciálních vojsk) štábu armády.

Je samozřejmé, že všichni tito náčelníci vydali již podle potřeby velitelům podřízených svazků, útvarů a jednotek předběžné nařízení (předběžné pokyny) ihned, jakmile náčelník štábu, resp. velitel armády přijali návrhy na řešení. Tím je zabezpečeno jak souběžné plánování, tak i včasná pohotovost svazků, útvarů a jednotek k plnění nových úkolů.

Konkrétní a důsledná součinnost mezi příslušnými, zúčastněnými odděleními štábu armády a sladěnost jejich plánů tvoří základní předpoklad toho, že všechna vydaná bojová nařízení (rozkazy) budou jasná, přesná a jednoznačná.

Řízení topograficko-geodetického zabezpečení

Etapa operativního řízení topograficko-geodetického zabezpečení armádní operace obsahuje:

- kontrolu topograficko-geodetického zabezpečení,
- vydávání dalších bojových nařízení (rozkazů).

Podklady pro **kontrolu topograficko-geodetického zabezpečení armádní operace** tvoří vydaná bojová nařízení (rozkazy) a konkrétní situace vykonavatelů.

Hlavní otázky kontroly topograficko-geodetického zabezpečení u štábů a vojsk jsou:

- zabezpečení topografickými mapami, výchozími geodetickými údaji a správnost jejich využívání;
- zda štáby, útvary a jednotky správně plní uložené úkoly a opatření.

Důležitost topograficko-geodetického zabezpečení armádní operace v rámci zabezpečení bojové činnosti jen podtrhne skutečnost, že se v průběhu své kontrolní činnosti zaměří náčelník štábu, či dokonce i velitel armády na otázky topograficko-geodetického zabezpečení a neponechají tak kontrolu jen na náčelníku topografické služby, resp. náčelnících oddělení (druhů vojsk a speciálních vojsk).

Podklady pro **vydávání dalších bojových nařízení (rozkazů)** tvoří výsledky kontroly, zvláště stav plnění uložených úkolů, změny stavu topograficko-geodetického zabezpečení pásma armády, změna armády a zámyslu, změny situace a úkolů druhů vojsk, zejména raketového vojska a dělostřelectva a změna situace sil a prostředků pro topograficko-geodetické zabezpečení.

V armádní útočné operaci je nutné včas vydat příslušná bojová nařízení na další úkol armády. Jejich vydání má předcházet krátké ujasnění úkolů a zhod-

nocení situace, stručný návrh na řešení přednesený náčelníkem topografické služby a rozhodnutí náčelníka štábu armády.

Závěrem uvedu ještě jednou hlavní úkoly topograficko-geodetického zabezpečení

a) při přípravě armádní útočné operace

— vytvoření potřebných zásob topografických map **na celou hloubku operace** a ekonomické, účelné a včasné zásobování vojsk těmito mapami v závislosti na jejich konkrétním úkolu;

— vytváření výchozích geodetických sítí, případně topograficko-geodetické připojení prvků bojové sestavy raketového vojska a dělostřelectva, útvarů a jednotek radiotechnického průzkumu a speciálních útvarů letectva a vojska protivzdušné obrany;

— zpracování speciálních a průzkumových map a jiných grafických dokumentů s údaji o nepříteli a terénu, zejména na stěžejní období boje (průlom připravené obrany, přechod vážných vodních překážek, vysazení vzdušných výsadků apod.).

b) v průběhu armádní útočné operace

— nepřetržitě zásobování vojsk mapami, zejména při změně plánovaných úkolů, při přijetí nových svazků a útvarů do podřízenosti armády apod.;

— nepřetržitý topografický průzkum;

— vytváření výchozích geodetických sítí, případně zabezpečení jiných výchozích podkladů pro topograficko-geodetické připojení prvků bojové sestavy především raketového vojska a dělostřelectva jako hlavní palebné síly vševojskové armády.

c) v armádní obranné operaci

— zásobování vojsk topografickými mapami s důrazem na vojska působící na nejdůležitějších směrech nebo v prostorech na jejichž udržení závisí odolnost obrany, včetně vytváření potřebných zásob pro případ přechodu vojsk do útoku;

— topograficko-geodetické zabezpečení raketového vojska a podle možnosti i dělostřelectva v obdobném rozsahu jako v útočné operaci.

Při řízení topograficko-geodetického zabezpečení ať již útočné nebo obranné armádní operace je úloha náčelníka štábu nezaměnitelná.